

Predplata van Šibenika:
 — na tromjeseč 3 Kr.
 — na pô godine 6 Kr.
 Predplata u Šibeniku
 sa donašanjem lista u kuću jednaka je kao i van Šibenika.
 Pojedini broj stoji 6 para.

HRVATSKA RIEČ

IZLAZI SRIEDOM I SUBOTOM.

Šibenik, 30. rujna.

Sastanak svih zastupnika. Banovine i Dalmacije sazvan je na Rieku za 2. listopada.

Predmet, o kom će se na sastanku razvijati „ima biti današnji politički položaj obzirom na krizu u Ugarskoj, u koliko utječe na interes i budućnost našega naroda, te da se prema tome položaju zauzme stanovište i odredi pravac našemu političkom radu u pitanjima, koja su nepričorna i cijelom narodu zajednička, a to bez prejedica načelnom stanovistu, na kom u javnom životu vojuju toli pozvani klubovi, koji pojedini narodni zastupnici.“

Nova ovaj sastanak su pozvani samo narodni zastupnici, „jer se radi — veli poziv zastupnicima razaslan — o narodnim pitanjima, koja spadaju na parlamentarnu akciju.“

Mi ovaj sastanak od srca pozdravljamo, željom da mu se svi zastupnici odazovu, jer kako smo više puta naglasili, u ovoj današnjoj krizi mogu Hrvati mnogo odlučivati, ali samo onda, ako svi budemo sporazumini o stanovistu, koje nam je zauzeti.

Zastupnici imaju pred sobom veliki, sudobnosni zadatci, oni su zvani, da ga riese na korist zemlje i naroda. Oni ne smiju oklevati, ne smiju zaboraviti onu nauku, koju Hrvati mogu crpsti iz sve svoje povijesti, oni se ne smiju oglušiti zahtjevu cloga naroda, a ta nauka, taj zahtjev sastoji u riečima: *Hrvati moraju da rade za se i ne smiju služiti oružjem nijče despoticu.*

S druge strane povjest nasreće i vratju naroda nas uči, da svaki narod, koji hoće, da postane svoj i vlasti svojom sudbinom, nije nikada takav postao, nego boren se proti prevlasti onih, koji s njim gospodare. U toj borbi, mali narodi uvek su tražili sebi druga od pomoći, stvarali su saveze i tako bi došli do cilja.

Današnja kriza, koja drma dualizmom i koja će ga srušiti, nije drugo nego borba Magjara sa slobodom, koja se tuže od obe naših mučenika Zrinskih i Frankopana. I danas kai i onda Magar hoće da bude svoj, jer svu nju.

U davnja doba Hrvati su se u nekim poslovima zdužili sa Ungarijom, da se lakiše izdružili po potohom Niemstva, i inače bili su i jedni i drugi slobodno kraljevstvo. I tko pročita našu tužnu povijest, nači će u njoj veliku istinu, da su Hrvati i Ugri napredovali i slobodno svoju očuvali proti nepristanim nasrtajima Niemstva uvek, dok su štovali međusobna svoja prava, a čim su jedni ili drugi htjeli namecati se sa-

veznom kraljevstvu, tim su i jedni i drugi morali trpit u svojoj slobodi, u svojim pravima. Za dokaz služi nam g. 48. Te godine Magjari se htjeli nametnuti Hrvatima, a Hrvati, na svoju obranu, bili su prisiljeni služiti kamarili, pa za nagradu dobili su absolutizam i jedni i drugi. Služi nam još i god. 1861., 1867. Tih godina Magjari su, za svoju nesreću, poslušali savjet Austrije i oknjili su mnoga naša prava. Onu pogrešku oni skupo plaćaju, kao što se i mi sagubljemo pod teretom naših i njihovih gricha.

I god. 1903. morali smo u Banovini napregnuti svu snagu da se sebe zbacimo onog slugu kamarile, koji je i Magjarama htio zaspjeti na vrat. A taj sluga govorio je da radi u korist Magjara, docim nas nije nego sudio, i bio pripravljen da nad obama uvede absolutizam.

Ovo sve napomjenjemo, da kažemo, kako je ludo i s naše i s magjarske strane, što se međusobno slabimo na korist Beća.

Pravi otacbenik hrvatski i magjarski mora da dodje do zaključaka, do kojih je dosao bio prvak stranke prava Dr. Ante Starčević. On je govorio: „Ja sam nekada nije poznavao živuću među njima. Na temelju onoga poznanja i razmišljavanja o našem i o njihovoj položaju, ja sam došao do osvjeđenja: da Bog nije stvorio, da zemljopisno nisu namještene osim Hrvata i Magjara dva naroda, koji bi tako bili upućeni i pozvani na međusobno prijateljstvo i upravo bratimstvo. Moji prijatelji i ja gojimo i izjavljivamo to osvjeđenje, koje bi se u životu samo tako dalо uvesti na sreću onjih naroda, da njih svaki kod svoje kuće bude svoj, da jedan drugoga kako sa ma sebe podpomaže, i, kad utreba, da budu složni proti trećem, prijetio ovaj kojem god od njih dvaju.“

Do ovih zaključaka moraju doći i zastupnici 2. listopada na Rieci. Oni valja da poduzmu ne samo parlamentarnu nego i van parlamentarnu akciju, koja bi ova dva naroda sprijateljila. Akcija u bečkom parlamentu ili saboru Dalmacije ili Hrvatske nije dostatna. Ne, akcija njihova mora da bude narodna, tako da narod hrvatski bude ugovaran sa narodom magjarskim. Za to ugovaranje sada je najprikladniji čas, jer bez svoga poniranja mi možemo danas Magjarama pružiti prijateljsku ruku i opetovatim oni riječi, koje su iz Bakra, iz skupštine riečke županije, bile upravljene Magjarama po Antu Starčeviću još god. 1861.

„Zaboravimo na nepravde i uvrede, koje smo jedni od drugih pretrpjeli; Pripišimo svu nesreću našu njezinim početnicima, a ne narodima našim;“

Oprostimo neprijateljima našim i naštojmo, da nam u budućne ne mogu škoditi; Pomirimo se i pobratimo i zauzmimo se jedan za sve a svu za jednoga;

Zakumimo se na svetom grobu naših mučenika, a taj je grob svu našu domovinu, zakumimo se, da ćemo достојno osvetiti oteče naše, a osvetu nam budi svih nas sloboda, jednakost i bratinstvo“.

Drugog izlaza ne nalazimo. Svaki drugi pokusaj bio bi ne samo bezuspješan već štetan i sramotan, u koliko bi se tad moral očekivati pomoći od onoga, koji je kroz vječove našu domovinu raztrgao i naš narod tlačio. Ako pak Magjari ne bi prihvatali našu prijateljsku ruku, za svoje neuspjehe neće moći kriviti drugoga nego sebe.

Naše književne prilike

Moramo izpojediti veliku istinu, da nam je književnost u ovo zadnjih sedeset godina domila više koristi od ikakvog drugog rada na polju narodnog osvještanja. Knjiga je ušla malo po malo i ubožnu kolibu i danas već i najmanje diete znade što je i tko je. Zanimanje za knjigom tako je poraslo, da se danas občiteno cuti potreba štiva. — Nekad se je narod zadovoljavao čitanjem „Korabljeće“ i „Razgovora ugodnog“, danas nasuprot on traži, on želi, on zahtjeva, da mu se namaknu knjige i listovi, koji će ga sve to više zadovoljavati u odkrivanju i spoznавањu svoje prošlosti, sadašnjosti i budućnosti. —

Čujemo, da se u Zagrebu radi oko toga,

jer mu obstanak mogao bit zajamčen. Mi smo tu vist primili s najvećom skepsom, jer sumnjamo, da će taj podlubit uspeti, bude li proveden po onoj metodi, po kojoj su se do sad u nas pokrecali književni listovi. Ne mojmo stvarati novih razočaranja. Mi ne trebamo barem za sada toliko tih književnih časopisa. Dosta nam je jedan, ali da bude dostojan. Radi toga mi bismo htjeli, da se osnutala takova lista, pokrene široku akciju, da se za nj zainteresira cio narod i da taj list bude stjeciste svih naših radnika na književnom i u obče na kulturnome polju. Obstanaju mu mora biti osiguran zanimanje cieglog naroda i saradjom svih radnih književnih sila, pri čemu će morati da bude izključen svaki i najmanji favoritizam.

Ovoliko gleda lista, a gleda naše „Matice Hrvatske“ ne bismo drugo željeli, već da se kod nje povrate ona krasna vremena, kad nas je nudjala knjigama, koje bi odmah postale objlubljene u narodu. To je i danas još moguće, samo ako u njoj predvadla drugi

lebdio križ, simbol mira i ljubavi, a u drugoj mač, znak vlasti, činjelo mo je i nehotice promisli na onoga Fabija, koji je medju naborima svoje toga bio donio da nudi Samičanicama rat ili mir, robstvo ili smrt.

Sinovi sunca nisu bili voljni robovati bielim osvajačima i za to podlego; ono malo, što ih još ima, uživa podpunu slobodu, te se u svojim divljim gorskim predjelima živo opire prodiranju evropske kulture.

Kad se razplinuše slike neustrašivog Magelanasa, vještoga Gabota, Ameriga i Cabrala, dobitnika nesretnog Atahualpe i toliko drugih, ustrobi se pred mnom skromni, al ne manji zasluzni Juan Diaz de Solis, kojeg ide slava da je, ploveć god. 1516., iztočnom obalom Južne Amerike, od krio nise „Rio de la Plata“, te ga nazvao sladkim morem, „mar dulce“. Nesretnik, koji je poslio to svoje poduzeće platio vlastitom životom, neće biti ni u snu pomislio, da će se na onom mjestu, gdje je on pao žrtvom divljih „Charrus“, podići i u relativno posve kratkom roku provesti onako krasan i bogat grad, kao što je Buenos-Ayres, te mu iz zahvalnosti dodisiti odljivo mjesto u prvoj stolnoj crkvi i sačuvati u narodu njegovu uspomenu pod imenom ubavog i prostranog šetalista. (Sljedi)

USPOMENE IZ JUŽNE AMERIKE (Buenos-Ayres)

I.

Kad je „Fullham“ cargo-boat od preko 2000 bačava, pri čijoj su gradnji mјornici u Newcastle on Tyne, držeo se strogo načrta vlastnika mr. Bellera, nastojali udovoljiti svim zahtjevima moderne plovitve, unjerenom brzinom sjeknuv mntne i uzburkane valove „La Plate“, te najveličanstvenije južno-američke rieku, sile zloglasnog „Panpero-a“, i u vesoulom družtvu krokskih ljeputica zaboravimo dvačestdvjeno, tegoljivo putovanje preko Atlantika.

Svi smo željno izgledali čas, da se usidreni u luci dušavni i tjeslesno oporavimo, te da kako je to već mornarski običaj, pri punoj flasi whiskey-a i u vesoulom družtvu krokskih ljeputica zaboravimo dvačestdvjeno, tegoljivo putovanje preko Atlantika.

Dok je krmilar, pijani holandez, pobožno slušao i glupim klimanjem glave odobravao svaku točku programa, što mu ga je, englez nepridrženom življanju, razvijao prvi častnik, mr. Doubly, za ledjima kapetana, koji je, jer se je međutim bio uhvatio gust mirak, pozorno upirao očima u horizont, ne bi li ugledao „Indio-point“.

kojemu smo po svoj prilici morali biti blizu, sjedio sam ja na protivnoj strani stražarnice, slabo mareć za sve, što se je oko mene zbivalo.

To je bilo moje prvo putovanje za Južnu Ameriku.

Nebom su se u divljem biegu gonili tmasti, sivi oblaci, između kojih bi katkada slabim svjetлом zatirala meni do tad nepoznata zvjezda; desno da nije bilo vidjeti obale, nu ona je bila u blizini, disloš nas od nje tek četiri ili pet milja široki morski pojas. Montevideo, ta predstava žitorodnog pojasa, glavna žila kucavica iztočne republike „Uruguay“, u kojoj se je usredotočio čitav njezin trgovacki život, tomu je u moru svjetla, a nad njim se ponosito kočio silasti „Cerro“ sa svojim svjetionikom, što ga je lusitanska uvidjavost postavila tu, da razbijaju tmine i da bude kažiputom pri ulazu u riečni labirint.

Razmislijajući u onoj samoći o bogatstvu i krasoti zemlje, za kojom sam odavna čeznuo, te o sudbini njezinih naravnih gospodara, neko čudovito i dvojako čuvalo bilo je zaokupilo čitav moj; čuvalo samostili prema već skoro sasvim izumrli starosjedionicima onih divnih predjela, koji kao da nisu tražili drugo, već da ih se pusti u miru i neznanju živjeti i umirati, te se po primjeru

njihovih predjela klatariti po nedoglednim „llanos“ zaraztenim gustinom, djevičanskim pršasmama, koje im, pod sjenovitim debлом orjaškog klopodontata, pružaju u svako doba i dovoljno zaštite i hrulu u izobilju; čuvalo udivljenja prama neustrašivim pomorcima, koji svojim vratozlomnim podhvatima, prikoseć moru i vjetrovima obično prosvjeće radi i pod plaštem naše svete vjere, dopriješe konačnom razsuđu drevnog, cvatućeg carstva Inka, na što visu slavu njihovih katalizi, veliči Ferdinand i Isabola.

U mojoj su se po nešto ugrijano maštati

radi svi oni pustolovi, koji, malo ih izuzamši,

okrutići i skroz krvoločni, pristajaju u pustinj u još im, uživa podpunu slobodu, te se u svojim

divljim gorskim predjelima živo opire prodiranju evropske kulture.

Kad se razplinuše slike neustrašivog Magelanasa, vještoga Gabota, Ameriga i Cabrala, dobitnika nesretnog Atahualpe i toliko drugih, ustrobi se pred mnom skromni, al ne manji zasluzni Juan Diaz de Solis, kojeg ide slava da je, ploveć god. 1516., iztočnom obalom Južne Amerike, od krio nise „Rio de la Plata“, te ga nazvao sladkim morem, „mar dulce“. Nesretnik, koji je poslio to svoje poduzeće platio vlastitom životom, neće biti ni u snu pomislio, da će se na onom mjestu, gdje je on pao žrtvom divljih „Charrus“, podići i u relativno posve kratkom roku provesti onako krasan i bogat grad, kao što je Buenos-Ayres, te mu iz zahvalnosti dodisiti odljivo mjesto u prvoj stolnoj crkvi i sačuvati u narodu njegovu uspomenu pod imenom ubavog i prostranog šetalista. (Sljedi)

duh, a ne onaj, koji je u zadnje doba nadahnjuje. U književnosti pojedinci ne mogu imati stanoviti monopol. Pri izdavanju djela treba paziti najprije na narod, a onda na pisce. — Do potrebe povrati čemo se na stvar.

Predstavka našim Obćinam

Hrvatska akademika omladina na svom sastanku u Dubrovniku 16. i 17. srpnja, uvidiv svu pogibelj, koja prieti obstanku ovog diela našeg naroda, obratila se je našim Obćinam ovom predstavkom:

Slavno Vieće! — Prvi uvjet obstanka malenog naroda jest: dobro organizirana i uspješna narodna samoobrana. Hrvatski narod, osim pogibeljnih unutrašnjih neprijatelja: neznanja i občeg nehaja, ima još vanjskih, koji ga s svih strana okoliše, a koji prodru malo po malu u njegovu tielo, odikidajući kadikad i po koje zdravo uđe. — 84000 Bunjevaca i cijelo Međimurje prepusteno je svojoj sudsibini. Više im se ni vjera ne smije tumaći na materinjem jeziku!! Madjarsko društvo „Julian“ osnovalo je već prošle godine 23 madjarske škole, a ove ih godine kani još 30 osnovati. Njemački „Schulverein“ i „Gustaf-Adolfs Verein“ osnivaju po Banatu, Bačkoj i Bosni-Hercegovini bezbroj svojih škola, a njima ne samo da se ne prieći njihovo pogubno djelovanje, nego im i vlada — Hrvatska vlada uz dićnu četu hrvatskih velikaša ide još na ruku. — Istra? Izbrojite svu onu istarsku djecu, kojoj roditelji ne znadiju neg hrvatski jezik, a koja sada misle, čete i poznavaju jedino talijanski! — A gdje su družtvu, da obrane svaku pedal hrvatskog zemljista, da očuvaju dušu hrvatskog čovjeka, sačuvajući je narodu za docniju borbu na obranu imena i jezika svoga? — Družbu „Zrinski-Frankopansku“ — za Međimurje niti ne poznamo, dok o družbi „Sv. Ćirila i Metoda“ tek se neće čuti, ali i to što se čuje jest, da će morati, ne bude li brže i jake pomoći, zapustiti i one pozicije, koje je težkom borbom i riedkin samoprijevorom osvojila (rječiti dokaz 25.000 Kr. deficita). Dakle nije više pitanje, da očuvamo granice, da neprijatelj nam je već u kući.

Slavno Vieće! — Zadnje izješće družbe Sv. Ćirila i Metoda suviše je rječito, a da svakome svestano Hrvatu objasni, što mu je sada činiti. Žalibote nemaju takovih mnogo, a najbolji je dokaz tome odaziv na proglašenje „Sv. Ćirila i Metoda“ upravljen na narod. Da je nadošo skrajni čas obće vojne dužnosti za narodnu obranu, o tom nema dvojbe, a to tim više, kada se na istom putu, koji vodi k odnarođivanju hrvatskog življa u Istri, sastade: talijanski novac istarski sabor (10000 kr. godišnje prinosu „Legi Nazionale“), Austrijska Vlada, pače i ona više mesta, koja bi nam moralia biti daleko i daleko više zahtvalna od onog, što su nam protivna. — Ako svim tim faktorima u načinju protuhrvatskoj akciji pridodamo i autonomna tiela izvan granica Monarhije, koja i javnim putem podpomoži odnarođivanje slavenske djecu (Leipzig 4000 kr. godišnje glasuje za „Schulverein“), ako pridodamo još i talijanske obćine u Austrijskom Primorju i Dalmaciji (zadarska obćina glasuje 2000 kruna godišnje za „Legu Nazionale“), koje hrvatskim novcem podupri zločobnu „Legu Nazionale“, onda je oviye jasna dužnost svakog Hrvata, a osobito onih čimbenika, koji su pozvani da bdiju nad narodnom eksistencijom, stvoriti jake redove narodne samoobrane; dok nam se svim sredstvima prieći osnivati i jednu narodnu školu na obrani hrvatske djecu u Lošinju, Cresu itd., dotele nam tudičini odnarođuju alemove nekoč hrvatske Istre — zgoljna hrvatska mjesita: Kmeti, Sandrija, Starčić itd. itd. A ona nevinja djeca, koja bi jednom bila prva i najjača straža naroda svog, ponos i nade istarskog pamuka, ta rodjena naša djeca, odgajana u tudinskom duhu, postati će ljudi janjičari, koji će, zaboraviv grobove otaci svojih, prezrijeti ime i jezik naroda svoga, vojujući proti vlastitom svojoj majci: „Hrvatskoj Istri“, — a za tudi slavu i korist.

Slavno Vieće! — Hrvatska omladina ozbiljno je zabrinuta nad budućnošću ovog diela našeg naroda i duboko osvijedočena, da je sveta dužnost svakoga Hrvata, da doprinese svoj dužni porez za zajednicu narodnu obranu, a osobito njegova predstavništva, u prvom redu ona naših obćina!

Opravданo se s toga nada, da će spomenuti faktori uvidjeti svu pogibelj, koja prieti obstanku ovog diela našeg naroda, te poprimiti ozbiljne i odlučne korake na obranu njihova znati i htjeti trajno podpmagati sve one vojujuće redove, koji tako utrastrojno vojuju na obranu narodnosti i jezika svoga. Obraća se s toga puna vjere k Vama topalom i opravdanom molbom, da Tu Slavno narodno viće opredeli stalni godišnji doprinos Družbi Sv. Ćirila i Metoda za Istru i Druži Zrinsko-Frankopanskoj za Međimurje u Varazdinu, te time uz sudjelovanje međimurskih pojedinaca obezbiedi ugroženu budućnost tih krajeva.

Hotimice smo zakasnili tiskanjem ovog poziva, da ga iznesemo upravo sada, u nadzgodnji čas, kad obćine u pokrajini nastavljaju svoje godišnje proračune. U isto doba preporučujemo ovu stvar našim obćinam.

Beč, 27/IX. '05.

Jučer bi prikazan zastupnički komori državni proračun za god. 1906.

Ukupni izdatak iznos je K. 1.819.042.210, — a ukupni prihodi proračunani su sa K. 1.822.027.401.

Iz njega vadiim ove stavke, što vas potiče interesiraju.

Odobrene je gradnja šibenske obale od mula do lučkog ureda u ukupnom iznosu od K. 700.000. U proračun je stavljen svota od K. 10.000 kao prvi obrok rečenog iznosa. To je zaista mali obrok, ali se može započeti gradnjom, jer se obroci u nastajnim godinama povećavaju.

U istome proračunu nalazi se daljni iznos od K. 9400, kao deveti obrok za gradnju obale za ukrcavanje ugljjava u Šibeniku, za koju gradnju bì odredjena ukupna svota od K. 174.000.

Za postavljanje triju bova (plutača) u luci Šibeniku na polutoku Klobušcu određen je iznos od K. 9000, te je u proračun uvrštena svota od K. 4.000 kao prvi obrok.

Za Zlarin odobrene je gradnja mula u iznosu od K. 62.000, te je u proračun uvrštena svota od K. 5.000 kao prvi obrok za tu gradnju.

Takodjer za Šepurinu uvršten je drugi iznos od K. 2.000 kao zadnji obrok za uređenje luke, za koju radnju bio je određen iznos od K. 2.000 kao prvi obrok.

Takodjer za Šepurinu uvršten je drugi iznos od K. 2.000 kao zadnji obrok za uređenje luke, za koju radnju bio je određen iznos od K. 7.000.

POLITIČKI PREGLED.

UGARSKA.

Još uvek traju neprestane audiencije kod vladara, koje ne mogu nikako da poluče ni najmanji puspici. Na 27. Fejervary je bio saslušan, Grof Cziraky bio je takodjer opet saslušan, te se misli, da ako Fejervary opet ne uspije, da će se užeti u pretres predloži, prikazani od grofa Czirkaya. Govori se i o drugim pozivima u Beč, a nije izključeno, da će se tih dneški skupno uveč pod predsjedanjem vladara.

Budapešta Hislap^a tvrdi, da se u Beču nastoji upozavati Fejervaryja, jer da s Khnenom-Hedervary-om ne bi uspjeli, buduć omražen u Ugarskoj i u Hrvatskoj. U vojnicičkim krogovima se, da je vladar gledje vojnog pitanja izrekao zadnju riječ, a u pogledu odcepljenja Ugarske od Austrije da neće slediti mirnim putem kao između Švedske i Norvežke.

Po svoj Ugarskoj vladi velika agitacija. Javne skupštine su na dnevnom redu, kojima pučanstvo uzbudjeno živo sudjeluje. Napori socialističkih koalicija, iako gdje i gdje prouzrokuju sukob, ne će imati nikakva uspjeha, koji bi mogao oslabiti djelovanje i odpor neodvisnih elemenata.

HRVATSKA.

Vladina stranica nalazi se u velikoj neizjednosti, jer ne zna na koju bi se stranu odlučila i u strahu je, da ne izgubi pri nastajućim dogodjajima svoj položaj. To ne bi bilo žaliti, dapače željeti je, da se narod već jednom oslobodi protutradničkoj vladavini. Žalostno je, što se u ovim časovima ne opaža potrebita djelatnost oporbenih stranaka. Morje biti, da će posle sastanka na Rieci i u ovom pogledu krenuti štograd na bolje.

RUSIJA.

Na 27. o. mj. bila je u Moskvi sjednica od 113 zastupnika zemstava i od 66 zastupnika građeva. Razpravljalo se o političkom programu za

buduću izbornu borbu. Na koncu bi prihvaćen program o ravnopravnosti svih državljana, o slobodi govora, sastajanja i štampe. Kongres se je izjavio protiv bojkotiranju Dume. Odlučeno je, da se osmije središnji izborni odbor. Intelektualna Rusija slabio se zagrijava za izbore.

ENGLEŽKA I JAPAN.

Na 26. o. mj. objelodjanjen je u Londonu i u Tokiju sadržaj englesko-japanskog saveznog ugovora, koji sadrži osam tačaka. U predgovoru se kaže, da je svrha ugovora: učenjati mir u izločnoj Aziji i Indiji, čuvati interes zajedničke svim državama u Kini, poštivati nezavisnost i cjelokupnost kineskog carstva te načelo jednakih trgovackih ujetja za sve države; stiti napokon osobito teritorijalna prava Velike Britanije i Japana u izločnoj Aziji i braniti njihove posebne interese u tome kraju sveta. Po točkama ugovara Englezka i Japan postaju čvrsti saveznici u svim eventualnostima, te se imaju bezodgovno medusobno pomoći i ako jedna sama država na jednu od tih država navali usilno ili bez razloga. Ugovor je sklopljen na devet godina, ali se može u svaku dobu staviti izvan krupnosti odkazom godina dana unapred.

Ministar Lansdowne i japanski poslanik Hayashi podpisali su ovaj ugovor na 12. kolovoza u Londonu.

ŠVEDSKA I NORVEŽKA.

Norvežko ministerijalno viće odlučilo je, da će program državnog uređenja prepustiti posvema volji naroda. To se je dogodilo, iako je prince Karlo Danski odklonio kandidaturu na prijestolje. Kroz kratko vremje dakle znaće se, koju je državu tvorbu narod norvežki izabrala. Sva je prilična, da će se proglašiti republika.

U Švedskoj, u Gotteborgu, očituo se na 26. jak potres.

NAŠI DOPISI

Skradin.

Naš prosvjed onako čisti i odlučan proti razvratnom i lažnom pisanju „M. Jedinstva“, tiskan u „N. L.“ živo opěkao famoznog Antonijea i njegove sičušne reporterke, smušnjake bez hrvatske svezne, koje ne čemo da imenujemo, jer tega ne zaslužuju, jer su u zlobi sasna slični svom branitelju Antoniju.

Prosvjed je ono ne pojedinaca već svih dobromislica vratača skrašunskim, svu smagu i troburučnost i nevidljive garde Antonijeva sastoji u tome, što „M. Jedinstvo“ poslaže kadak koju skrpjeli i lažnu vest i izmisljotinu. Pa jer nije mogla pridrođiti svojim kalkulim, daj da se kidiše proti čestitom rodoljubima. Svak im krije, tko ne pristaje na nepoštenu, nizko zadirkavanje i držanje „M. Jedinstva“ u našim izbornim i hrvatskim stvarima. — Sve što je pametna, rodoljubiva, svestrena i neodvisna, odlučno je proti tim nelvartskim maknacijama. Skradinski hrvati u svojoj preogramnoj vjenčini ne će i ne mogu, da znaju za protuhrvatsku politiku. Ne će, da znaju za političku plaznju i šverđanju, koja ih je i do sada u kut potiskivala.

Njedna novina ne bi tiskala onih infamiju, al „M. Jedinstvo“ reče bi, da je upravo stvoreno za to. Pristaše se njegove, ponavljamo, na prste jedne ruke prebrojiti mogu, pak je lako tu biti *privatne i nepravde* garde Antonijeva sastoji u tome, što „M. Jedinstvo“ poslaže kadak koju skrpjeli i lažnu vest i izmisljotinu. Pa jer nije mogla pridrođiti svojim kalkulim, daj da se kidiše proti čestitom rodoljubima. Svak im krije, tko ne pristaje na nepoštenu, nizko zadirkavanje i držanje „M. Jedinstva“ u našim izbornim i hrvatskim stvarima. — Sve što je pametna, rodoljubiva, svestrena i neodvisna, odlučno je proti tim nelvartskim maknacijama. Skradinski hrvati u svojoj preogramnoj vjenčini ne će i ne mogu, da znaju za protuhrvatsku politiku. Ne će, da znaju za političku plaznju i šverđanju, koja ih je i do sada u kut potiskivala.

„Novopravaško vjerovanje „Hrvatske Rieči“ recipiralo je gotovo sa program naše stranke, ali pošto cijeni, da ljudi nisu zvani da „stravarju novotarij“, udarilo mu je pečat „stranke prava“. Nek bude, nama je do jezgre, ne do etike. Pravoskičko taj program nema ništa osim nepriznavanja Srba. Ali i tu provire neka promjena. Prije se Srbe niskala ili na njih u boj pozivalo, sad ih se jednostavno ne spominje.

„Još jedan korak dalje, pa čemo se i tu sporazumiti. Treba samo pogledati smjelo istini i vriji i priznati muževnost odvraćajuću predsjednu zahvalu, pa upoznati, da se bez užajnog priznanja i poštivanja hrvatskog i srpskog imena ne može voditi narodna politika, u narodu između Adrije i Dunava.“

Dakle „Hrvatska Rieč“ jednostavno „recepital“ program, na koji je uzel paten glasio splitskih demokrata i prisvojila ga kao svoj, te udarila na njih ištečeno ne spominje.

Ali glas „demokrata“ vrije hotimčno objesnjuje, jer naš članak, „naš pravasko vjerovanje“, nije u jednoj rieci bilo nadahnuto od „programa“ demokrata, a kamo li, da bi ga „recepital“.

Da su ljudi oko „Slobode“ priupitali svoga urednika, kako će na naš članak odgovoriti, on bi im bio rekao: „Ne, braćo, program „Hrvatske Rieči“ nema ništa zajednička sa našim. Ono je posve samostalna radnja“ itd. itd.

A Dr. Smodlaka bio bi za stalno tako odgovorio, jer je naš program članak bio u njegovim rukama još god. 1903.

Ljudi oko „Slobode“ valju da znaju, da su se njeki pravaši god. 1903. dogovarali o listu, koji se imao izdavati u Zagrebu. Ti pravaši jednog dana te godine su bili sakupljeni u sobi Dr. Trumbića. Jedan između tih pravaša rekao je Dr. Smodlaka: „to, što predlažeš, nije ništa nova, niti za to treba novotarija; ako hoćeš, poslatu će ti, što sam već napisao, pa da se uvjeriš.“

Odmah sutradan primio je Dr. Smodlaka postotan jedan spis, a taj spis, koji je Dr. Smodlaka primio, nije sadržavao drugo, nego program jedne novine, koja se imala onda izdavati. A taj *isti spis*, taj „program“ bio je objelodjanjen u „Hrvatskoj Rieči“ dne 20. rujna o. god. pod naslovom „Naš zadatak“.

Kako se vidi, naš „program“ je bio sastavljen, kad ljudi oko „Slobode“ nisu mogli ni sanjati, da će izdavati svoje demokratsko glasilo „Slobodu“, koja inače nije u samom naslovu, ni u boljem dielu svoga programa nije za pravaše ništa nova.

Još nešto. Onaj naš članak, prije nego je, u svoje doba, bio odposlan Dr. Smodlaki, bio je i pred drugim pročitan.

A sada da završimo. Mi smo rekli i opetujemo, da *nismo zvani da stvaramo novotarija*, koja (a ovo naglasimo) *smuđavaju i stječavaju narodnu rađaju* i pri tom ostajemo. Mi smo zvani, da slijedimo, što je kao dobro prokušano i ništa više. Do ovog uverenja treba da dodju i ljudi oko „Slobode“, jer slijede razum, a ne prkos, „moraju pogledati smjelo istini u oči i priopoznati muževnom odvra-

ku obćine Tiesna, u koliko na temelju sveobeg prava i zakona lov na udicu dozvoljen je vazda i svukud, te nije podložan nitri porezu.

U ostalom, ako taj pravilnije u istinu obstoje, dužnost je odlučujućih faktora bila, da se postara, kako da ga domesu do znanja šibenskim lokardima, a što je bilo još pametnije, prije nego je postao pravomocan, imalo se je saslušati i mnenje Šibenske obćine, jer je i ona pozvana, da stiti interes svojih ribara.

Za danas prestajemo, jer kako čujemo, uložen je utok, a iza rješenja istoga, reči čemo opet svoju. Čudo je i žalostno, da baš oni, kojima bi mogao lezati na srcu mir među ribarima, siju među njima smutju.

Smilčić.

Godine prolaze, a mi nevidimo jošter rješenje pitanje Pazara blaga, koji bi bio od velike koristi ovom predjelu naše Dalmacije i pobližnjih mjesto preko Velebita.

Svi zanimani faktori poduprli su stvar, zašto dakle niti neriješen taj blaženi dopust? Gospoda na Namjestništu mogla bi pokazati malo više brige u rješavanju spisa.

Na odgovor listu „Slobodi“

Ljudima oko „Slobode“, glasila splitskih demokrata, i opet nije pravo. Napisali oni „program demokratske stranke“, pa im se sada pričinja, da se ovaj poveo za njima, ne samo, nego eto taj njihov program postao tako nov, znamenit, izvanredan, potreban, da smo ga jednostavno i mi privojili. „Hrvatska Rieč“ pošla na političku školu u Split, gdje svak ima paten na nove programe, neve idje itd.

Nasi čitatelji će se sjećati uvodnog članka „Naš zadatok“ u broju 41. „Hrvatske Rieči“. U tom članku je iznesen i u kratko obrazložen program stranke prava i rad, kojega se imamo držati slijeđe načela stranke. Ništa nova, ništa izvanredna, samo ono i onako, kako treba da Hrvati rade. A sad dolazi glasilo splitskih demokrata i piše:

„Novopravaško vjerovanje „Hrvatske Rieči“ recipiralo je gotovo sa program naše stranke, ali pošto cijeni, da ljudi nisu zvani da „stravarju novotarij“, udarilo mu je pečat „stranke prava“. Nek bude, nama je do jezgre, ne do etike. Pravoskičko taj program nema ništa osim nepriznavanja Srba. Ali i tu provire neka promjena. Prije se Srbe niskala ili na njih u boj pozivalo, sad ih se jednostavno ne spominje.“

„Još jedan korak dalje, pa čemo se i tu sporazumiti. Treba samo pogledati smjelo istini i vriji i priznati muževnost odvraćajuću predsjednu zahvalu, pa upoznati, da se bez užajnog priznanja i poštivanja hrvatskog i srpskog imena ne može voditi narodna politika, u narodu između Adrije i Dunava.“

Dakle „Hrvatska Rieč“ jednostavno „recepital“ program, na koji je uzel paten glasio splitskih demokrata i prisvojila ga kao svoj, te udarila na njih ištečeno ne spominje.

Ali ljudi oko „Slobode“ valju da znaju, da se njeki pravaši god. 1903. dogovarali o listu, koji se imao izdavati u Zagrebu. Ti pravaši jednog dana te godine su bili sakupljeni u sobi Dr. Trumbića. Jedan između tih pravaša rekao je Dr. Smodlaka: „to, što predlažeš, nije ništa nova, niti za to treba novotarija; ako hoćeš, poslatu će ti, što sam već napisao, pa da se uvjeriš.“

Odmah sutradan primio je Dr. Smodlaka postotan jedan spis, a taj spis, koji je Dr. Smodlaka primio, nije sadržavao drugo, nego program jedne novine, koja se imala onda izdavati. A taj *isti spis*, taj „program“ bio je objelodjanjen u „Hrvatskoj Rieči“ dne 20. rujna o. god. pod naslovom „Naš zadatok“.

Kako se vidi, naš „program“ je bio sastavljen, kad ljudi oko „Slobode“ nisu mogli ni sanjati, da će izdavati svoje demokratsko glasilo „Slobodu“, koja inače nije u samom naslovu, ni u boljem dielu svoga programa nije za pravaše ništa nova.

Još nešto. Onaj naš članak, prije nego je, u svoje doba, bio odposlan Dr. Smodlaki, bio je i pred drugim pročitan.

A sada da završimo. Mi smo rekli i opetujemo, da *nismo zvani da stvaramo novotarija*, koja (a ovo naglasimo) *smuđavaju i stječavaju narodnu rađaju* i pri tom ostajemo. Mi smo zvani, da slijedimo, što je kao dobro prokušano i ništa više. Do ovog uverenja treba da dodju i ljudi oko „Slobode“, jer slijede razum, a ne prkos, „moraju pogledati smjelo istini u oči i priopoznati muževnom odvra-

nošću današnju zabiljdu", pa upoznati, da se u narodu hrvatskom ne može voditi narodnu politiku proti programu stranke prava.

To oni i danas nehotće jur primenjavaju, kad vele da je njihov i naš stari program jedno te isto. Oni su to sami naglasili, kad su rekli u 2. broju svog lista, da ovakovo pravaštvo ostavlja *trajni, neizbrisivi tragove*, što se vidi i kod Dr. Smoljaka.

Oni dakle i sami izgovoraju, da su *koi nova stranka svijesti*.

O pitaju Srba progovor čemo i mi jednom obširnije, premda smo o tomu čisto i bistro rekli svoju 12. točku „Našeg zadatka“.

Za danas možemo svršiti. Htjeli smo samo iztaknuti, da nismo slijedili modu, jer nam nije moda učinila pravasina, nego prončavanje naših domaćih i međunarodnih odnosa, tako nas ni moda ne će od nadnjene prave staze odaleći. Ljudi smo uvjereni i osvjeđeni, koji vjerno služimo našoj zastavi.

* * *

„M. Jedinstvu“ ne trebamo ni odgovarati. Zabada jadno, ali onako preko volje. Vezano je, da služi zaledju i preko zaledja kamarići. To je i naravno, jer drugačije ne može biti. List *zaštićen* Morpurgovoj banci, list, koji obstoji, da izplati *dugove* jedne stranke, ne može biti sloboden. Zavisi o vole, o hirima, o zapovijedima svojih gospodara ili po njihovu želji pise. Takav list nije nego na sramotu nezavisnosti. Nami je dosta, da smo te sramotine sveze održali, a narod bi morao sada nastaviti i onemogućiti obstanak robskog organa. Mi se i previše pouzdajemo u probudjeni svijest našeg naroda, a da bi mogli posumnjati, da će on i nadalje trpit „M. Jedinstvo“.

Sva je dopušteno, sve, ali nije robstvo za plaću. Nije dopušteno da narod uzdržava list, koji je u službi Morpurga, a preko njega nepristojima našeg naroda. Nije dopušteno da se podržava list, koji je u službi ljudi, s kojima je po pisiju Dr. V. Mihaljevića — moralo bi obraćati državno odvjetništvo. Takav list ne smije obstojati, a još manje mjesati se u naše javne odnose.

* * *

Ima listova, koji bi htjeli da je naš list zavisan od šibenske Občine. U tim glasinama ima dosta zlobi, ali zaluđu im, jer naš list nema s nikakvom vlasti, s nikakvim klubom nikakve sveze, nikakove obveze. U ostalom na upravi občine šibenske birano je i bivši narodnjak, jugoslavenski, pravaš, pa napokon i čistih. Kako do sada, tako i unaprijed naš list će svoju nezavisnost znati očuvati, jer je i utemeljen vrhom, da diže svoj nezavisni glas u današnjoj zrcali pojmove.

Savez dalmatinskih učitelja

Kad je otrog pet šest godina ova ustanova našem učiteljstvu osnovana, bijasmo se obradovali, računajući, da će ona moralno i materijalno podići učiteljski stalež u Dalmaciji, da će ga ujediniti i unaprediti. Nego od toga ne bišaši mista. Godine prohujise „Savez“ siromašni kuburi, „Učiteljski Glas“ pomoli se u svjet svake pomrećne sunca, a učiteljstvo i nadalje jaduje — gladije. — Da je to tako, više je i različitih krivnja. Spomenut ćemo najprije to, da se je učiteljstvo, ne znam da li iz apatije ili iz čega drugoga, slabo odazvalo „Savezu“. Sam pako „Savez“ nije ni on da onog željenog ploda, onog života, što se od njega punim pravom očekivalo. Možda, kad bi „Savez“ zavilj bio, da bi se učiteljstvo više za njega oduseviše. Osim zakonskih osnova, koje je Žemaljskom Odboru prikazao, malo je šta više učinio. Ni „plebiscit“ od god. 1903. nije od njega potekao. Nije objelodano, osim Ströhl-ovih „Izvedbi računa“, nikakove zgodne priučene knjige za naše skole, nije pokazao nikad odusvješnjivanje, volje ni ozbiljna rada. Vazda je taj „Savez“ bio tvrdjava nekolice spljetskih učitelja, odakle su se botili i prepričali sa ostalim nastavnicima Splitske. Upravo to, što je riedrost naci u Splitu dva učitelja, da složno i u ljubavi žive, krivo je zar najviše, da je „Savez“ ostao većinom na papiru, a odveć malo na djelu. Kako je se „Savezom“, tako je i sa „Učiteljskim Glasom“, koji je u posljednje doba baš na najdonje grane pau. — To je sve krivo, što taj list nije imao odusvješnjenu uredniku, jer dosadanji redaktori. Nikolić morao je na silu da ga uređuje. Sad se je definitivno toga odrekao on „Učiteljski Glas“... ne će izlaziti... kao ni do sada.

Mi smo uvjereni, da bi list, kad bi redovito izlazio i prilično uređivan bio, podigao „Savez“ i okolo sebe okupio sve naše odusvješnjivanje učiteljstvo. Pa, kad se u Splitu ne može da nadje ni jedan učitelj,

koji je vrstan i voljan uređivati i *tačno* izdavati taj naš list, neka ga se prenese u koje drugo mjesto pokrajine. Danas imamo po svim našim ovećim gradovima dobro uređeno tiskarne, a i vrstnih učiteljskih sila, koja bi mogle preuzeti uređništvo.

Nadamo se, da neće doći do propasti „Učiteljskog Glasa“, nego da će „Savez“, uvidiv potrebu, preduzeti onakove korake, kakve smo mu u dobroj namjeri gore označili.

Naše je mišljenje, da „Učiteljski Glas“ uz današnje ekonomične prilike učiteljstva ne bi mogao nijedno dobro uspijevati. Znamo vrlo dobro, kako je mnogim i mnogim učiteljima težko održati i one same četiri u našu godinu. Nego, možda bi i oni to pregorjeli, kad bi imali list skroz neoduvoran i odličan u zagovaranju životnog učiteljskog pitanja, t. j. poboljšanja placu i u zauzimanju okrajskega, da se taj zasluni stalež preko jednog stotovi, kao što mu se dolikuje. Al i list bude takav, treba mu naravski *neodrsiva* i *odlučna* urednica, a učitelj snažna težka iđiće se izlagati. — Trebalо bi dakle, da mu je urednikom vrstan dakako, ali umirovljen učitelj, kojemu bi samo izdavanje lista domišlja materijalne koriste, t. j. koje bi mu nadoknadjivalo ono, što je umirovljenjem morao da izgubi. — Okovo mu mislimo i stalni smo, da se drugačije ne bi moglo stvoriti dobro učiteljsko glasilo. — (Uredništvo).

Naše je mišljenje, da „Učiteljski Glas“ uz današnje ekonomične prilike učiteljstva ne bi mogao nijedno dobro uspijevati. Znamo vrlo dobro, kako je mnogim i mnogim učiteljima težko održati i one same četiri u našu godinu. Nego, možda bi i oni to pregorjeli, kad bi imali list skroz neoduvoran i odličan u zagovaranju životnog učiteljskog pitanja, t. j. poboljšanja placu i u zauzimanju okrajskega, da se taj zasluni stalež preko jednog stotovi, kao što mu se dolikuje. Al i list bude takav, treba mu naravski *neodrsiva* i *odlučna* urednica, a učitelj snažna težka iđiće se izlagati. — Trebalо bi dakle, da mu je urednikom vrstan dakako, ali umirovljen učitelj, kojemu bi samo izdavanje lista domišlja materijalne koriste, t. j. koje bi mu nadoknadjivalo ono, što je umirovljenjem morao da izgubi. — Okovo mu mislimo i stalni smo, da se drugačije ne bi moglo stvoriti dobro učiteljsko glasilo. — (Uredništvo).

DOMAČE VIESTI

Na znanje. Radi današnjeg blagdana sv. Jerolima, pokrajinskog pokrovitelja, morali smo posjetiti s izdanjem lista. *Dielimo ga u jutro rano, i s tiga redovite naše brzojavke, koje nam očituju stižu oko 12 sati, morat će danas možda izostati.*

G. predbrdjeinicima javljamo, da predplata na „Hrv. Rieč“ za one, koji ju primaju od 22. travnja, iznosi K 6:33 do konca ove godine, a za one, koji ju primaju od 1. listopada o.g. K 3:— Molimo sve one, koji nam duguju predplatu, da nam istu što prvo podmire, a u tu svrhu prilazimo današnjem broju dotični poštarski chek, koji je predbrdjeinicima olakšeno podmira predplate. Tko se je već predplatio za ovu godinu, neka chek pridrža za buduće.

Naš presveti kip Dr. V. Pulisić obavio je nekidan posjetu nove župničke crkve u svom rodnom mjestu Olibu i pri tome je oditao pontifikalnu misu na staroslavenskom jeziku. U današnje doba, kad se proti glagolici urotili toliki naši neprisjetili, da ju posverena utika, utješljivo je i polovno čuti ovakve vesti. Ali kao dokaz, da u Rimu nisu protivni staroslavenskoj službi božjoj, trebalo bi, da slava božja u tome jeziku odjeknu i u šibenskim crkvama, a ne kao na blagdan sv. Ćirila i Metoda, koji dan nije se mogao svetkovati radi protivštine Rimu pravama glagolici.

Vjedanje. Učitelj ovđenje gradjanske škole g. Alfons Scrinelli vjenčao se na 28. o. m. u Trstu s gospodicom Luciom Ciuhi. Nasa srdačna čestitana!

Francuzki jaht „San Paul“ prispolio je juče u našu luku iz Kotora. Na njemu putuje vlastnik g. Rainbeant s obitelj. Odavde kreće za Pul.

Svetak otvar mještajnju pučkih, to gradjanske škole i s njom spojenog ratarstva tečaja obavljaju se u ponedjeljak dne 2. kolovoza. Upisivanje djece sledi iako obliču u tri neposredna dana pred otvorenje. Pučka muzika škola od nove školske godine imat će i pet tečaja — Ugledna Občina je i ove godine prisutna u pomoći sroštanom djeci, predivljeni za njih znatan iznos, koji će im bit prikrivena, nužna učenna sredstva.

Izvoz drvja i ugjena, kroz ovu sedmici sa parohijskim i brodovima: „Salvo“ iz Mletaka za Marsilju, „Nuovo Rosario“ iz Kotovle u Rijeci, „Italia“ iz Skradina za Rimini, „Pravdan“ iz Rijeka, za Velikulu, „Felice Orsini“ iz Rimini za Rijeku, „Vittoria“ iz Splita za Rijeku, „Triest“ „Angela Rosa“, „Tre fratelli“ iz Splita za Rimini, „Vasta Guerera“ iz Mletaka za Alžir.

Iseljivanje. Juče su odputovale za Slavoniju ceteri obitelji iz drniške krajine. Svi su bili goli, a osobito mladica, da ih je bilo milo i pogledati. Pitali smo ih u zaok seljaka i rekoši nam: Kamatić (trgovac) nam je sve odradio, pa napokon i pojatu, pa što ćemo? Umrli ovde, umrli onđe, sve nam je jedno. Bilo bi već skrajno vremje, da vlastane stane na kraj ovakim bezdušnim kamatićima.

Unesrećeni mornar Živković iz Rogoznice, koji je, kako je bilo javljeno u dopisu iz šibenske okoline u posljednjem broju našeg lista, bio težko ranjen u glavi na parobrodu „Obrovac“ kod Primosten, nalazi se sada u ovđenjskoj pokrajinskoj bolnici, dok mu medutim stari roditelji, liseni njegove pomoći, najadnije kubure. Bilo bi djevojke pravednosti i čovječtva, da uprava parobrodarskog društva

Negri priskoči njima u pomoći, dok ranjeni sin postane opet sposoban za radu.

Neve knjige. Gosp. Božo Lovrić, mladi, daroviti pjesnik, koji je već sa svojim prijevincima, s „Hrizantemama“ pobudio najlepše mlađe radi svoje originalnosti i lakih stilova, izjavlja: da niz soneta u spomen nezaboravnom pjesniku Luki Botiću prigodom održića njegova spomenika u Šibeniku.

VE. Ante Petrić izdaje je također zanimljiv knjigu pod naslovom „Studije i portreti“. Kad prije negli se knjige, osvrnuti ćemo se na njih.

G. Ante Radić prisjednik na Žemaljskom Odboru, određe će se tog mjeseca radi slabog vida.

Iz Stankovaca nam pišu, da se je onđe marin nastojanjem onog zaslужnog župnika fra Jure Šimeša osnovala „Seoska blagajna“, potrebe koje će se već odavna činiti.

Ispravi! U I. stupcu redak 14 odozgo današnjeg našeg uvodnog članka mjesto rječi *tuže* napisao je *tuži*.

Radi istine moramo iztaknuti, da je netočno viest iz Šibenika u posljednjem broju „Narod. Lista“, kojom se vodi, da je Šibenik učestvovao sprovođu pok. poreznog nadzornika I. Kurilića. Gradjanstvo sprovođu nije učestvovalo.

Za državu Sv. Ćirila i Metoda u Istri podnašljeno je naše Uredništvo od Gg. Fausta Dodiga i Grge Koštana od svakog po K 1 a to, da počaste blagu uspomenu I. Kurilića.

Prije izazmana K 154:17. Ukupno K 156:10 Naprije za našu Istru!

GOSPODARSTVO

Dvie rječi našim vinarima.

U zadnjem smo broju naveli, kako se moramo sami starati, da nadjemo kimepa našem vinu, nastojeći, da pravimo onakovo vino, koje će odgovarati ukusu potrošača.

Prvi glavni ujet jest taj, da nam vino ne bude imalo nikakova neugodna vojna, a ovoga neće biti, ako osobitu pomiju posvetimo bačvama, u koje salievamo vino. Kod nas se je žalilože do sada kod manjih, a i srednjih vinogradara malo na ovo pozilo, da vino radi svojih sastojina ne zashlužuje i neiziskivaju najveću brigu. Na ono, na se do se da sada pazilo nije, mora se paziti unaprijed, jer evo vidimo, da ćemo morati vino spremiti među dva dana i držati ga do naleta. Prije je lasko bilo, pošto bi svij manji posjednici do Božića već razprodali vino trgovci, koji se je kasnije s njim mislio, a evo kupaca nema od nikuda, a naši veći posjednici, a i neki trgovci, ne znaju kud će i s lanjskim vinom.

Pošto se dakle radi o najvažnijem našem proizvodu, možemo reći o našem kruhu, to je dužnost svih nas, da poradiamo sve moguće, kako da učevamo dobar glas našem vinu, a to u prvom redu radi svoje vlastite koristi, a onda i radi samog ugleda naše pokrajine. Ovo ćemo postići; ako budemo nastojali, da odstranimo od našeg vina sve stvari, koje mu mogu škodovati.

Pošto se odvajamo od *gnjiladi*, drvu, suhoti itd. dosta nam je, da bačvu izperemo dobro vrelom vodom, a kad ovo ne bi pogodilo, onda posve razvodjenom sumporom ili tartaričnom kiselom.

Bačve, koje zaudaraju po *mufi*, a što je kod nas često, mogu se ozdraviti, nije li bolest od dugo vremena, ako se dobro ribaju fosforičnom kiselom u razmjeru od 7 %, kasnije se izperu dobro vrelom vodom, a za tim opet istom smjesom od 2 %. Kad se to učinilo, izperu se nekoliko puta dobro mlakom i ledenom čistom vodom.

Ovo su važnije mane i bolesti, koje se opažaju na našim bačvama, a dužnost je svakoga našega posjednika, da od njih čuva svoje bačve.

Mnogo će mu pomoći, ako bude upotrebjavao što više sumpor i ako njegovu kuću nikad ne bude pre njega.

U drugom članku pozabavit ćemo se neugodnom pojmom, što naše vino damaško prolazi na većim tržištima, na očitu štetu njegovu dobrovrat glasu i njegovoj nepotpunoj vrstnoći.

Za to baš ne treba ni velikog znanja, ni velikog troška, jer nasa vina nisu takove naravi, da iziskivaju veliku vinarsku spremu a da ih uzdržimo zdrave. Radje se hoće dobre volje i povjerenje u one osobe, koje su nam na razpoloženje, da nas u ovome ponuće.

Prije negli se počnemo točiti vino i salevati ga medju dva dana, dužnost nam je pregledati sve bačve do najveće do najmanje, da vidimo jesu li sve zdrave iznutra i izvana. Osobito moramo paziti na odum, što nam je bačve izlazi. Mali sudovi i oni od nekog drva, a tih je kod naših manjih posjednika većina, lako prine iši. Dužnost je vinara, da svakako taj vonj odstrani, jer inače poprimiće ga i vino i tim će izgubiti svaku trgovacku vrijednost. Mi se ne ćemo ovđje baviti potakno o svim bolestim i manama na našem vinarskom posjedu, već ćemo radi stvari spomenuti one glavne, koje se redovito na našem sudju pojavljuju i iztaknuti ćemo, što nam je činiti, da ih odstranimo.

Glavna je mana naših malih posjednika da malo kada izperu dobro bačvu, iza kako su iz nje iztocići vino i radi toga im bačva zandara po *krasini* (spunitin).

Ovu ćemo manu odstraniti, ako u nazdnjem bačvu bacimo nekoliko komada živilog vrapca, te ga poprskamo vodom, da u bačvi razcijeta. Naravno je, da bačvu moramo odmah začepiti. Kasnije se bačva dobro izperje, a ako odih ne izdaje prvi put, ponovi se ta radnja opet. Mnogi rabe sodu i potašu, ali je prvi način uspješniji.

Da odstranimo oduh po *gnjiladi*, drvu, suhoti itd. dosta nam je, da bačvu izperemo dobro vrelom vodom, a kad ovo ne bi pogodilo, onda posve razvodjenom sumporom ili tartaričnom kiselom.

Bačve, koje zaudaraju po *mufi*, a što je kod nas često, mogu se ozdraviti, nije li bolest od dugo vremena, ako se dobro ribaju fosforičnom kiselom u razmjeru od 7 %, kasnije se izperu dobro vrelom vodom, a za tim opet istom smjesom od 2 %. Kad se to učinilo, izperu se nekoliko puta dobro mlakom i ledenom čistom vodom.

Ovo su važnije mane i bolesti, koje se opažaju na našim bačvama, a dužnost je svakoga našega posjednika, da od njih čuva svoje bačve.

Mnogo će mu pomoći, ako bude upotrebjavao što više sumpor i ako njegovu kuću nikad ne bude pre njega.

U drugom članku pozabavit ćemo se neugodnom pojmom, što naše vino damaško prolazi na većim tržištima, na očitu štetu njegovu dobrovrat glasu i njegovoj nepotpunoj vrstnoći.

Sjetite se družbe Sv. Ćirila i Metoda!

„HÔTEL DE LA VILLE“ - ŠIBENIK

Ovaj hotel, iz novi osnovan elegantno i ukusno, i sa svim udobnostima, po najmodernijim zahtjevima uređen, potaknut na temelju od davnina duboko osjećane potrebe, da se udovolji željama putujućeg svijeta i proširiti objem prometa i svjetskog dodira sa prosvjetištem svijetom, što otvara svakojakome ekonomne svezne i izvore blagostanja, stekao je dosada običe priznaje putujuću P. N. publice, koja u raznum i nebrojnim prigodama nagrađiva je radi moga težkog i patriotskog poduzeća sa najvećom polvalom i priznanjem, nazivajući ovaj hotel najvećim i najlegantijim u svakom pogledu u ovoj našoj Dalmaciji.

Prije toga da možemo u svakom pogledu na temelju cene, sloboda, jela i pića, tako da od časa što ova obzurna dodje na javnost, vrijedit će za sada da daljnje promjene slediči cienik:

Za P. N. trgovčeve putnike jedna soba sa jednim krevetom novčića 80; su dva kreveta, ako upotrebljaju za dve sobe, forinti 1:80.

Crno vino u hotelu novčića 32 za litru, bijelo novčića 48 za litru.

Pivo originalno Pilsen novčića 8 za 1/4 litra.

Istodobno obavljenjem cene jela prema temeljni tarifi moga jestvenika, n. pr. razne pečenje sa varivom od 60 novčića na 50 novčića, a variva na 45 novčića, i prema tome surazmjereno sve drugo, s opažkom, da se dieci i na polovicu poručuju.

Primaju se mjesni abonamenti na jelo i piće uz cene od forinti 20 mjesecno za osobu, dozvoljavajući na ručak jednu juhu, jednu govedinu sa varivom, 1/4 vina, i jedan hlijeb; na večer jednu pečenku sa varivom, ili drugo jelo od mesa sa varivom, ili ribe, 1/4 vina, i jedan hlijeb. Četvrtkom i Nedjeljom suviše jedno slatko.

Ko želi biti mjesni abonent po novom obavljenom cieniku, pošto su cene ovisne po popustu uključene je i vino, ali nije pivo.

Jedan ručak sa jednom juhom, govedinom s varivom, 1/4 vina i hlijebom stoji novčića 40.

Jamčim za zdravo, ukusno, fino pripravljeno jelo, i za naravnu ukusna i zdrava pića.

Uzdan se tvrdio, da će se prema ovoj mojoj predusretljivoći odazvati brojno P. N. publica, koju očekujem u mojim prostorijama, da podupre svim silama ovo patriotsko poduzeće.

D. r. K. Kovačević, vlastnik.

